ОБСТАВИНИ, ЩО ВИКЛЮЧАЮТЬ СУСПІЛЬНУ НЕБЕЗПЕКУ ДІЯННЯ. ЛЕКЦІЯ № 4. КУРС ЛЕКЦІЙ ІЗ ЗАГАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ АНТИКРИМІНАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ ПРАВА УКРАЇНИ : НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК[1]

Кириченко О. А., Виноградов О. К., Виноградова А. А., Тунтула О. С.

Реферат. Лекція № 4 «Обставини, що виключають суспільну небезпеку діяння» належить до курсу лекцій із Загальної частини Антикримінальної галузі права України, який розвиває термінологію наукової школи професора Аланкіра (О. А. Кириченка). Кириченко О. А., Виноградов О. К., Виноградова А. А. і Тунтула О. С. підготували третє видання навчального посібника (Київ : Видавець Назаров О. А., 2019, 72 с.), що вийшло як додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці». Посібник рекомендувала вчена рада Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика (протокол № 11 від 26.06.2019), рецензенти: доктори юридичних наук І. І. Котюк, І. В. Пиріг, Е. Б. Хачатуров. Автори викладають законодавче визначення сутності необхідної оборони, уявної оборони, затримання особи, яка вчинила злочин, крайньої необхідності, фізичного або психічного примусу, виконання наказу чи розпорядження, діяння, пов'язаного з ризиком, та інших обставин, що виключають суспільну небезпеку діяння, і аналізують розуміння таких обставин у кодексах інших держав. Підсумком стає запропонована редакція статті перспективного Конституційного кодексу України, яка охоплює названі й додаткові обставини, що виключають антисоціальність діяння, а також обставини, що виключають, пом'якшують чи обтяжують вину особи. О. С. Тунтула та І. О. Ісламов (Журнал східноєвропейського права, 2019, № 70), посилаючись на с. 59–60 цього видання, пов'язують із ним вимогу визначити сутність, підстави й межі кожної такої обставини, поняття уявної обставини, що виключає антисоціальність діяння, та віднесення явно вираженої віктимної поведінки потерпілого до пом'якшувальних обставин; попереднє, друге видання лекції, за їхніми даними, вийшло 2017 р. у Миколаєві. Ідея загальноправової сутності й переліку цих обставин, за відомостями про школу Аланкіра, належить О. К. Виноградову. Посібник призначено для базисноантиделіктної підготовки бакалаврів галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право»; він може бути корисним викладачам і студентам юридичних закладів вищої освіти, працівникам юридичних та антиделіктних органів.

Ключові слова: обставини, що виключають суспільну небезпеку діяння, необхідна оборона, уявна оборона, крайня необхідність, затримання особи, яка вчинила злочин, фізичний або психічний примус, виправданий ризик, антисоціальність діяння, Конституційний кодекс України, вина особи, Антикримінальна галузь права.

Circumstances Excluding the Social Danger of an Act. Lecture No. 4. Course of Lectures on the General Part of the Anti-Criminal Branch of Law of Ukraine: A Textbook

Kyrychenko O. A., Vynohradov O. K., Vynohradova A. A., Tuntula O. S.

Abstract. Necessary defence, extreme necessity and similar grounds are set out in a separate section of the Criminal Code of Ukraine, yet the scientific school of Professor Alankir (O. A. Kyrychenko) treats them as general legal circumstances relevant beyond criminal law. Lecture No. 4 of the course on the General Part of the Anti-Criminal Branch of Law of Ukraine, written by Kyrychenko O. A., Vynohradov O. K., Vynohradova A. A. and Tuntula O. S., appeared in its third edition in 2019 (Kyiv:

Publisher Nazarov O. A., 72 pp.) as a supplement to this journal and was recommended by the Academic Council of the Petro Mohyla International Classical University. The authors set out the statutory definitions of necessary defence, putative defence, apprehension of an offender, extreme necessity, physical or mental coercion, execution of an order, justified risk and other circumstances excluding the social danger of an act, and compare how such circumstances are understood in the codes of other states. The lecture culminates in a draft article of a prospective Constitutional Code of Ukraine that lists these and additional circumstances excluding the antisocial nature of an act, together with circumstances that exclude, mitigate or aggravate guilt. Tuntula and Islamov (Journal of Eastern European Law, 2019, No. 70), citing pages 59 to 60 of this edition, associate it with the requirement to define the essence, grounds and limits of each circumstance, the notion of an imaginary circumstance excluding the antisocial nature of an act, and the recognition of clearly expressed victim behaviour as a mitigating circumstance. The textbook is intended for undergraduate law students and may also assist lecturers and law enforcement practitioners.

Keywords: circumstances excluding social danger, necessary defence, putative defence, extreme necessity, justified risk, coercion, antisocial nature of an act, Constitutional Code of Ukraine, guilt, anti-criminal branch of law.

Першоджерело: *Кириченко О. А., Виноградов О. К., Виноградова А. А., Тунтула О. С. Обставини, що виключають суспільну небезпеку діяння. Лекція № 4. Курс лекцій із Загальної частини Антикримінальної галузі права України : навч. посіб. 3-тє вид. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 72 с. (Додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»).*[1] *Реферат оприлюднено в журналі 16.07.2019.*

References

1. Tuntula O. S. Obstavyny, shcho vykliuchaiut suspilnu nebezpeku diiannia. Lektsiia № 4. Kurs lektsii iz Zahalnoi chastyny Antykryminalnoi haluzi prava Ukrainy : navchalnyi posibnyk [Circumstances Excluding the Social Danger of an Act. Lecture No. 4. Course of Lectures on the General Part of the Anti-Criminal Branch of Law of Ukraine: A Textbook] : referat / Kyrychenko O. A. ta in. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2019. Vol. 4, No. 4 (22). URL: https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/978-kirichenko-o-a-vinogradov-a-k-vinogradova-a-a-tuntula-o-s-obstavini-shcho-viklyuchayut-suspilnu-nebezpeku-diyannya-lektsiya-4-kurs-lektsij-iz-zagalnoji-chastini-antikriminalnoji-galuzi-prava-ukrajini-navch-posib-3-te-vid (onovlena versiia vid 17.02.2020). [in Ukrainian].